

громадського обговорення 12 квітня 2019 року, закріплюються права ЗВО на оскарження рішення про акредитацію. У разі, якщо ЗВО вважає, що рішенням Національного агентства порушено його права та законні інтереси, навчальний заклад може оскаржити таке рішення у судовому порядку⁴⁵⁵. Таке положення можна вважати цілком прийнятним, а тому його прийняття у складі Положення про акредитацію освітніх програм сприятиме захисту прав ЗВО при наданні освітніх послуг.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що захист прав ЗВО регулюється положеннями Господарського кодексу України, Законів України «Про вищу освіту», «Про ліцензування видів господарської діяльності», якими передбачено форми і способи захисту прав ЗВО при наданні освітніх послуг. При цьому з відомих науці та закріплених законодавчо форм та способів захисту ЗВО для захисту своїх прав під час надання освітніх послуг можуть використовувати юрисдикційну (зокрема, судовою) формою захисту та способами захисту, передбаченими ст. 20 ГК України (переважно, визнання недійсними актів органів державної влади). З метою удосконалення правового регулювання захисту прав ЗВО потрібно передбачити форму і способи захисту у разі відмови в акредитації освітньої програми, оскільки це загрожує реалізації права видавати документи про вищу освіту державного зразка.

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МАТЕРІАЛАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДО ЙОГО ЗАКІНЧЕННЯ

*Січко Сергій Олександрович,
здобувач кафедри кримінального процесу Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

Відповідно до ст. 221 КПК слідчий, прокурор зобов'язаний за клопотанням сторони захисту, потерпілого надати їм матеріали досудового

---

⁴⁵⁵ Проект Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувача вищої освіти. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-polozhennya-pro-akreditaciyu-osvitnih-program-rozroblenij-nazyavo>.

розслідування для ознайомлення, за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню. Відмова в наданні для ознайомлення загальнодоступного документа, оригінал якого знаходиться в матеріалах досудового розслідування, не допускається. Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування особа, яка його здійснює, має право робити необхідні виписки та копії⁴⁵⁶. Таким чином, у КПК України закріплено два види ознайомлення з матеріалами кримінального провадження під час досудового розслідування: до закінчення досудового розслідування (ст.221 КПК України) та при закінченні досудового розслідування (ст. 290 КПК України). Правовий інститут ознайомлення з матеріалами кримінального провадження до закінчення досудового розслідування є відносно новим для вітчизняного кримінального процесуального законодавства, оскільки в КПК України 1960 р такі положення були відсутні. Згадані положення викликали значний інтерес як серед науковців, так і серед практикуючих юристів.

На думку С.В. Андрусенко, І.В. Гловюк, неоднакове застосування положень КПК викликано тим, що положення КПК, зокрема Глави 26, не дають несуперечливої відповіді на питання про можливість оскарження ненадання матеріалів для ознайомлення в порядку ст. 221 КПК. Постанови слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про ознайомлення його з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 221 КПК у переліку дій, рішень, бездіяльності, що можуть бути оскаржені на досудовому розслідуванні, немає⁴⁵⁷. Однак ненадання матеріалів досудового розслідування для ознайомлення в порядку ст. 221 КПК можливо розглядати як бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає в нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений цим Кодексом строк (п. 1 ч. 1 ст. 303

---

⁴⁵⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Законодавство України. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.

⁴⁵⁷ Андрусенко С.В., Гловюк І. В. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення та недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. №4. С. 239.

КПК). С.В. Андрусенко, І.В. Гловюк вважають, що слід визнати правильною практику слідчих суддів, які приймають до розгляду такі скарги⁴⁵⁸.

Законодавець при формулюванні положень статті 221 КПК України намагався визначити коло матеріалів досудового розслідування з якими можуть ознайомитися учасники процесу (і відповідно, з якими ознайомлюватися вони не можуть). На нашу думку, за критерієм можливості / неможливості ознайомлення учасників усі матеріали слід умовно поділити на такі групи:

- 1) матеріали досудового розслідування, які слідчий або прокурор зобов'язані надати для ознайомлення
- 2) матеріали досудового розслідування, можливість ознайомлення з якими залишена на розсуд слідчого або прокурора;
- 3) матеріали досудового розслідування, ознайомлення з якими неможливе через пряму вказівку про це в законі (встановлено заборону).

До першої групи законодавець відніс «загальнодоступний документа, оригінал якого знаходиться в матеріалах досудового розслідування», зокрема прямо вказано, що відмова в ознайомленні з таким документом не допускається. На жаль, у КПК відсутнє нормативне визначення згаданого загальнодоступного документа, через що в літературі і серед практичних працівників поширюються найрізноманітніші уявлення, які ж саме документи слід вважати загальнодоступними. До їх числа відносять: судові рішення, яке в цьому кримінальному провадженні має преюдиційне значення); документ, який не має грифу таємності, не містить відомостей про особисте й інтимне життя особи, є відкритим для багатьох людей; матеріали, на підставі яких приймалося рішення про правову кваліфікацію кримінального правопорушення, які підтверджують відповідний процесуальний статус у кримінальному провадженні.

До другої групи нами віднесено матеріали досудового розслідування, можливість ознайомлення з якими залишена на розсуд слідчого або прокурора, оскільки у ст. 221 використано визначення «матеріалів, ознайомлення з якими

---

⁴⁵⁸ Там же, С. 240.

на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню». Тобто слідчий або прокурор повинні на власний розсуд визначитися, чи зашкодить досудовому розслідуванню ознайомлення з тим чи іншим матеріалом. На нашу думку, такий підхід навряд чи можна визнати вдалим, оскільки залишаються занадто широкі межі розсуду посадової особи, яка провадить розслідування за відсутності ясних і чітких орієнтирів – у чому саме може полягати шкода досудовому розслідуванню.

До третьої групи слід віднести матеріали досудового розслідування, ознайомлення учасниками з якими неможливе. Законодавець у ст.221 КПК України визначив неможливість ознайомлення з матеріалами про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, що цілком закономірно. Однак, у чинному законодавстві визначається значно ширше коло відомостей, доступ до яких обмежений – державна таємниця, інша охоронювана законом таємниця тощо. Крім того, ознайомлення з окремими матеріалами досудового розслідування до проведення чи закінчення проведення окремих процесуальних дій прямо заборонено самим КПК України (наприклад, ч. 1 ст. 228 та ч. 1 ст. 229 КПК передбачають, що забороняється попередньо показувати особі, яка впізнає, особу чи річ, які повинні бути пред'явлені для впізнання, та надавати інші відомості про прикмети цієї особи чи речі). Не можуть бути надані для ознайомлення й матеріали, за якими проводяться дослідження спеціалістом чи експертом, оскільки їх вилучення може призвести до порушення порядку дослідження. У таких випадках доцільно роз'яснити заявнику, що він зможе ознайомитися із цими матеріалами після проведення певних дій.

Відповідно до ч. 2 ст. 220 КПК про повну або часткову відмову в задоволенні клопотання слідчим або прокурором повинна бути винесена мотивована постанова. Право на заявлення клопотання про ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення немає часових обмежень щодо моменту внесення такого клопотання, а також обмежень

щодо їх кількості та періодичності. Однак їх розгляд і вирішення здійснюється в загальному порядку, передбаченому ст. 220 КПК України.

Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування особа, яка його здійснює, має право робити необхідні виписки та копії (ч.2 ст.221 КПК України). Слідчий, прокурор не можуть перешкоджати в цьому, а навпаки повинні створити умови (зокрема, надати необхідний для цього час; дати дозвіл на виготовлення копій шляхом фотографування чи сканування матеріалів кримінального провадження) та контролювати його хід (не допускаючи при цьому: винесення таких матеріалів з кабінету слідчого (прокурора) або органу досудового розслідування чи прокуратури; пошкодження наданих матеріалів, внесення до них змін, виправлень, які можуть спотворити зміст чи змінити властивості таких документів)⁴⁵⁹.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ СУДДІВ

*Строгий Ігор Леонідович,
аспірант юридичного факультету Донецького національного
університету імені Василя Стуса*

Людина, її життя, здоров'я і безпека світовою спільнотою вже більше ніж півстоліття визнаються найвищою соціальною цінністю у міжнародних стандартах, й Україна не є виключенням у цьому питанні. За допомогою системно-структурного підходу дослідження можна стверджувати, що право на безпечні та нешкідливі умови праці (або на безпеку праці) людини є також невід'ємною складовою цієї соціальної цінності, враховуючи що право на безпеку праці трудівника відноситься до права на безпеку людини як частина до цілого.

---

⁴⁵⁹ Кримінальний процес: [підручник] / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофіменко та ін. / за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право, 2018. С.289.